

Реалізація державного контролю за охороною земель із метою протидії злочинам, що вчинюються при операціях із землею

Система державного контролю за використанням та охороною земель представляє складне утворення і включає в себе багато суб'єктів, в залежності від їх функцій. Можна виділити органи, в яких контроль поряд з іншими управлінськими функціями відноситься до основних функцій, наприклад, Президент, Верховна Рада та Кабінет Міністрів України (приймають нормативні документи та здійснюють загальний контроль за їх виконанням). В інших органах контроль носить вторинний характер і є лише одним із напрямів їх діяльності (це Міністерство аграрної політики України, Державний комітет лісового господарства України, Державний комітет України по водному господарству тощо). Разом з тим для виконання функції контролю в окремій сфері діяльності може створюватися спеціальний орган, для якого контроль представляє основний вид діяльності – такими спеціальними органами згідно чинного законодавства в Україні є Державний комітет із земельних ресурсів (Держкомзем) та його структурний підрозділ – Державна інспекція за охороною та використанням земель (Держземінспекція). Завданнями Держкомзему та Держземінспекції є: участь у межах своєї компетенції в реалізації державної політики у сфері земельних відносин; організація та здійснення державного контролю за використанням і охороною земель; узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення; додержання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами вимог земельного законодавства України встановленого порядку набуття і реалізації права на землю; виконання вимог щодо використання земельних ділянок за цільовим призначенням; додержання вимог земельного законодавства у процесі укладання цивільно-правових угод, передачі у власність, надання у користування, у тому числі в оренду, викупу (викупу) земельних ділянок тощо [1; 2]. Зазначене вище свідчить про те, що державні органи мають широке коло повноважень щодо забезпечення правової охорони земельних ресурсів, суть якої полягає в створенні

такого правового режиму, коли жоден факт порушення земельного законодавства не залишиться без уваги та без відповідного реагування. Основною вимогою функціонування системи державних органів є також наявність між її елементами прямих і зворотних зв'язків, що дають змогу здійснювати постійний обмін інформації. Інтенсивність обміну інформації свідчить про рівень функціонування системи. Але ефективність державного контролю за використанням та охороною земель значною мірою залежить від наявності оптимальної та дієвої системи державних органів, наділених відповідними контрольними повноваженнями. Тому поряд із органами, що здійснюють контроль за додержанням земельного законодавства, визначені також і правоохоронні органи, які не лише здійснюють контроль за виконанням земельного законодавства, але й виявляють правопорушення (адміністративні та кримінальні) вчинені особами, на яких у свою чергу покладені функції контролю за зазначеним законодавством (посадові особи Держкомзему, Держемінспекції, Мінприроди тощо) та іншими особами, які в тій чи іншій мірі порушують земельне законодавство (посадові особи органів влади, юридичні та фізичні особи тощо). Цими правоохоронними органами в нашій державі є: Генеральна прокуратура, Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки та інші правоохоронні органи України. Ці органи забезпечують законність, здійснюють охорону законних прав та інтересів громадян, держави та суспільства. Але найголовнішою функцією, яку вони виконують, є не лише виявлення правопорушень, а й їх профілактика. Оскільки в нашій державі найширшими повноваженнями з протидії злочинам у сфері землі наділені органи прокуратури та органи внутрішніх справ, тому вважаю за необхідне розглянути їхні повноваження. Органи прокуратури відіграють важливе значення з охорони земельного законодавства, а також протидії зазначеним злочинам, у зв'язку з тим, мають певні повноваження щодо протидії злочинності. Відповідно своїх повноважень вони здійснюють охорону земель через наглядову діяльність за додержанням законності, входять із протестами і поданнями про усунення таких порушень, а у необхідних випадках правомочні притягнути порушників земельного законодавства до кримінальної, адміністративної чи цивільної відповідальності. Здійснюючи нагляд за виконанням земельного законодавства, прокурор застосовує залежно від виявлених порушень комплекс засобів реагування, передбачений законом України „Про прокуратуру” [3]. Перевірка працівниками прокуратури здійснюється за наявності наступних відомостей: про порушення органами земельного контролю земельного законодавства або про їх бездіяльність; при одержанні матеріалів від органів державного контролю з постановкою питання про порушення кримінальної справи; на прохання органів земельного контролю в разі недостатності їх повноважень; при очевидних порушеннях прав громадян закріплених земельним законодавством. Слід зауважити, що при отриманні інформації про порушення законодавства в сфері використання та охорони земельних ресурсів, прокурор обирає спосіб її перевірки. Він може проводити перевірку через підлеглих йому працівників прокуратури, а також доручати її проведення органам земельного контролю. Як правило, використовується такий метод виявлення порушень, як вимога про проведення перевірок виконання земельного законодавства органами, що здійснюють контроль за використанням та охороною земель. Зазначені

повноваження прокуратури обумовлює тісну співпрацю з нею працівників оперативних підрозділів ОВС.

Певна роль в охороні земельних ресурсів належить органам внутрішніх справ, які здійснюють перевірку господарської діяльності підприємств приватної та державної форми власності, виявляють та розслідують злочини, що пов'язані з порушенням земельного законодавства [4]. Протидію порушенням земельного законодавства не можна розуміти лише як постійне нагадування про відповідальність або про застосування до правопорушників санкцій. З метою боротьби з порушеннями земельного законодавства застосовуються заходи щодо їх попередження та припинення, що є прерогативою міліції. Охорона земельних ресурсів тісно пов'язана з охороною власності від протиправних посягань. Такий взаємозв'язок і обумовлює обов'язкову участь міліції при протидії порушенням законодавства про охорону земельних ресурсів. Значне попереджувальне значення має здійснення працівниками міліції виховної роботи серед землевласників і землекористувачів щодо виконання ними чинного земельного законодавства. З цією метою проводяться бесіди, консультації, виступи в засобах масової інформації тощо. Реалізуючі профілактичні функції, органи міліції взаємодіють з іншими правоохоронними органами (інформують їх щодо форм і методів боротьби з порушеннями земельного законодавства тощо), виявляють причини та умови, що сприяють вчиненню протизаконних дій.

Зважаючи на вищевикладене можна зробити висновок, що не менш важливим заходом протидії зазначеним злочинам є зміцнення взаємодії спеціально уповноважених органів, що здійснюють державний контроль за використанням земель з правоохоронними органами, зокрема шляхом проведення спеціальних комплексних перевірок щодо дотримання земельного законодавства.

1. Про затвердження Положення про Державний комітет України із земельних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України № 224 від 19 березня 2008 р. [Електронний ресурс]: <http://www.rada.gov.ua>.

2. Про утворення Державної інспекції з контролю за використанням і охороною земель: Постанова Кабінету Міністрів України № 1958 від 25 грудня 2002 р. [Електронний ресурс]: <http://www.rada.gov.ua>.

3. Про Прокуратуру: Закон України від 5 листопада 1991 р. № 1789-XII [Електронний ресурс]: <http://www.rada.gov.ua>.

4. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 р. № 565-XII [Електронний ресурс]: <http://www.rada.gov.ua>.